

ע"פ 6264/23 - פלוני, מדינת ישראל נגד מדינת ישראל, פלוני, פלוני

בית המשפט העליון

ע"פ 6264/23

ע"פ 6584/23

לפני: כבוד השופטת י' וילנר
כבוד השופט א' שטיין
כבוד השופטת ג' כנפי-שטייניץ

המערער בע"פ 6264/23: פלוני
המערערת בע"פ 6584/23: מדינת ישראל

נ ג ד

המשיבה בע"פ 6264/23: מדינת ישראל
המשיבים בע"פ 6584/23: 1. פלוני
2. פלוני

ערעורים על פסק דינו של בית המשפט המחוזי חיפה
(השופט א' פורת) מיום 30.05.2023 בת"פ
28339-11-22

תאריך הישיבה: ט"ו בטבת התשפ"ד (27.12.2023)

בשם המערער בע"פ 6264/23
והמשיב 1 בע"פ 6584/23: עו"ד דינה ילוז
בשם המשיבה בע"פ 6264/23
והמערערת בע"פ 6584/23: עו"ד איתמר גלבפיש
בשם המשיב 2 בע"פ 6584/23: עו"ד יובל קוגן
בשם שירות המבחן למבוגרים: הגב' סיון קורס

פסק-דין

עמוד 1

1. לפנינו ערעורים מזה ומזה על גזר-דינו של בית המשפט המחוזי בחיפה (השופט א' פורת) מיום 5.7.2023 בת"פ 28339-11-22, שבגדרו נגזרו על המערער בע"פ 6264/23 (להלן: המשיב 1) 24 חודשי מאסר בפועל ועונשים נלווים; ועל המשיב 2 בע"פ 6584/23 (להלן: המשיב 2) נגזרו 16 חודשי מאסר בפועל ועונשים נלווים (להלן יחד: המשיבים). ערעורה של המערערת בע"פ 6584/23 (להלן: המדינה) נסוב על קולת העונש שנגזר על המשיבים, וערעורו של המשיב 1 נסוב על חומרת העונש שנגזר עליו.

רקע וכתב האישום

2. נגד המשיבים הוגש כתב אישום מתוקן - במסגרת הסדר טיעון שנערך עמם - לאחר שכפרו תחילה במיוחס להם (ולאחר שכבר נשמעה עדות המתלונן ועדים נוספים). על-פי עובדות כתב האישום המתוקן, ביום 3.10.2022, הגיעו המשיבים לביתו של המתלונן והשמיעו בפניו איומים שונים, תוך דרישה שישלם להם סך של 300,000 ש"ח. בעקבות כך, נסע המתלונן יחד עם המשיבים לבית הוריו, ומסר להם סכום של 173,000 ש"ח שנטל משם. בדרכם חזרה לביתו של המתלונן, הוסיפו המשיבים לאיים עליו, והנחו אותו כיצד למשוך את יתרת הסכום ולמוסרו לידיהם. למחרת היום, דיווח המתלונן למשטרה על שאירע. במהלך השבועיים שלאחר מכן, המשיך המשיב 1 לשוחח עם המתלונן ולאיים עליו, תוך שהוא דורש את יתרת הסכום. בסופו של דבר, תיאם המתלונן עם המשיב 1 מפגש לצורך מסירת יתרת הסכום - שבמסגרתו, נעצר האחרון על-ידי המשטרה.

3. המשיבים הורשעו, על-פי הודאתם בעובדות כתב האישום המתוקן, בעבירה של סחיטה באיומים, לפי סעיף 428 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: חוק העונשין).

גזר-דינו של בית המשפט המחוזי

4. בגזר-דינו עמד בית המשפט המחוזי על חומרתה של עבירת הסחיטה באיומים, ועל פגיעתה בערך המוגן של האוטונומיה האישית. בית המשפט ציין כי הסחיטה שביצעו המשיבים נמשכה על-פני תקופה ארוכה של שבועיים; וכי המתלונן מסר למשיבים סכום כסף גבוה. עם זאת, נקבע, כי בנסיבות העניין, הפגיעה בערך המוגן היא "ברף הבינוני", שכן האיומים על המתלונן לא כללו אלימות פיזית; ובוצעו, מלבד המפגש הראשוני, בשיחות טלפוניות. לאור השוני בהיקף מעשיהם של המשיבים, קבע בית המשפט מתחם ענישה שונה עבור כל אחד מהם - באשר למשיב 1 נקבע מתחם של 21-36 חודשי מאסר; ובאשר למשיב 2 נקבע מתחם של 15-24 חודשי מאסר. בבואו לגזור את העונש בתוך המתחמים האמורים, העמיד בית המשפט לנגד עיניו את עברם הפלילי של המשיבים, אשר אף ריצו עונשי מאסר. מנגד, נתן בית המשפט דעתו לכך שהמשיבים הם אבות לילדים קטנים הנזקקים לעזרתם; להודאתם ולהבעת החרטה מצדם; וכן לכך שהמשיב 2 שהה במעצר בפיקוח אלקטרוני במשך 4 חודשים. בשים לב לכך, קבע בית המשפט כי יש לגזור את עונשם בצדו הנמוך של מתחם העונש, אך לא בקצהו התחתון.

לנוכח האמור, נגזרו על המשיב 1 24 חודשי מאסר בפועל, 10 חודשי מאסר מותנה, קנס בסך של 3,000 ש"ח, ופיצוי למתלונן בסך של 100,000 ש"ח; ועל המשיב 2 נגזרו 16 חודשי מאסר בפועל, 10 חודשי מאסר מותנה, קנס בסך של 2,000 ש"ח, ופיצוי למתלונן בסך של 75,000 ש"ח.

הערעורים דנן

5. במסגרת ערעורו, טוען המשיב 1, כי העונש שהושת עליו, על כל רכיביו, חורג לחומרא ממדיניות הענישה הנוהגת. לטענתו, לא ניתן בגזר הדין משקל ראוי לנסיבות חייו הקשות, ולהיותו אב ומפרנס לילדיו הקטינים; לנטילת האחריות מצדו והחרטה שהביע; להליך השיקומי שהחל בתקופת מעצרו; ולמעצרו הממושך. עוד טוען המשיב 1 כי נסיבות ביצוע העבירה אינן חמורות, בשים לב לכך שזו בוצעה ללא אלימות, ללא נשק, ומבלי להיכנס אל תוך ביתו של המתלונן. בהקשר זה מטעים המשיב 1, כי פנייתו של המתלונן למשטרה, כבר למחרת היום, מלמדת כי הלה לא היה נתון בלחץ נפשי בעקבות האיומים. עוד מוסיף המשיב 1, כי שגה בית המשפט המחוזי עת קבע כי היקף מעשיו של המשיב 1 היה שונה מזה של המשיב 2, ועל כן השית עליו עונש חמור יותר משל שותפו לעבירה, באופן הנוגד את עיקרון אחידות הענישה. לעניין זה, מדגיש המשיב 1 כי שיחות הטלפון הנוספות שבוצעו על-ידו אינן מצדיקות פער כה ניכר בענישה, בפרט משעה שלא זכה בסכום כסף גבוה יותר בעקבותיהן. כך גם טוען המשיב 1, כי שיעור הקנס והפיצוי למתלונן נקבעו מבלי להתחשב במצב הכלכלי הרעוע שלו.

6. מנגד, במסגרת ערעורה, טוענת המדינה כי במכלול נסיבות העניין, רכיבי המאסר בפועל והקנס שהוטלו על המשיבים חורגים לקולא ממדיניות הענישה הנוהגת. זאת, לאור חומרת העבירות בענייננו, אשר באה לידי ביטוי, בין היתר, בתקופה הממושכת שבה בוצעו ובסכום הכסף הרב שנשחט במסגרתן. עוד נטען, כי שגה בית המשפט המחוזי כאשר קבע כי העבירות מצויות ברף חומרה בינוני, מאחר שהמעשים לא לוו באלימות - שכן, לטענת המדינה, השימוש באלימות אינו חלק מיסודות עבירת הסחיטה באיומים (להבדיל מעבירה של סחיטה בכוח, המעוגנת בסעיף 427 לחוק העונשין). בנוסף, טוענת המדינה, כי לא הוענק משקל מספק בגזר הדין למסוכנות הנשקפת מהמשיבים ולעברם הפלילי המשמעותי. אשר לגובה הקנס, טוענת המדינה, כי על-מנת לעקור מן השורש את התמריץ הכלכלי לביצוע עבירות מעין אלו, יש להטיל על מבצעהן קנסות מרתיעים; וכי בנסיבות המקרה דנן, הקנס שנקבע אינו משקף כל יחס סביר לגובה הנזק שנגרם. לנוכח האמור, עותרת המדינה להחמיר בעונשם של המשיבים.

7. בתשובתו לערעור המדינה, טוען המשיב 2 כי עונשו אינו מקל ביחס למדיניות הענישה הנוהגת, ואינו מצדיק את התערבות ערכאת הערעור בו. המשיב 2 טוען, בעיקרו של דבר, כי עונשו משקף את חלקו המצומצם באירועים המתוארים, בהשוואה לחלקו של המשיב 1; כי עברו הפלילי אינו חמור, והוא אף לא ריצה מעולם מאסר מאחורי סורג ובריח; כי הוא ריצה תקופת מעצר ממושכת, שגם אותה יש להביא בחשבון בגזירת העונש; וכי שיעור הקנס שהוטל עליו משקף התחשבות ראויה במצבו הכלכלי העגום.

דין והכרעה

8. לאחר שעיינתי בכתובים, ושמענו את טיעוני הצדדים בדיון שנערך לפנינו, הגעתי לכלל מסקנה כי יש לקבל את ערעורה של המדינה, ולדחות את ערעורו של המשיב 1. זאת, מהטעמים שיפורטו להלן.

9. הלכה היא, כי ערכאת הערעור לא תתערב בגזר-הדין של הערכאה הדיונית אלא במקרים חריגים, כאשר נפלה טעות מהותית בגזר-הדין או כשהעונש שנקבע חורג באופן קיצוני ממדיניות הענישה הנהוגה בנסיבות דומות (ראו, מני רבים: ע"פ 5167/22 פלוני נ' מדינת ישראל, פס' 30 (26.1.2023); ע"פ 5839/22 פלוני נ' מדינת ישראל, פס' 9 (27.10.2022)). אני סבורה כי המקרה שלפנינו נמנה על אותם מקרים חריגים שבהם מתחייבת החמרת העונש שהושת על המשיבים.

10. נקודת המוצא לדיונו היא פסיקתו של בית משפט זה, אשר הדגישה את החומרה הרבה שנודעת לעבירת הסחיטה באיומים, אשר פוגעת, פגיעה קשה, ביסודות הסדר החברתי; בשלום הציבור; ובמהלך חייהם ובחירותם האישית והכלכלית של הנסחטים (ראו, מני רבים: ע"פ 6918/21 בן נון נ' מדינת ישראל, פס' 15 (20.12.2022); ע"פ 5769/14 אלרואי נ' מדינת ישראל, פס' 15 (20.9.2015)). עוד נקבע, כי חומרתה היתרה של עבירה זו "באה לידי ביטוי גם בהתחשב במימד הייחודי שטמון בה 'קשר שתיקה' אשר מונע מנפגע העבירה לפנות לעזרתן של רשויות אכיפת החוק, מחשש שמא יתממשו איומי הסחיטה" (ע"פ 5052/22 סזונב נ' מדינת ישראל, פס' 11 (11.1.2023)). משכך, הרשעה בעבירה זו מצדיקה, ואף מחייבת, ענישה מחמירה, אשר תהדהד מסר מרתיע, חד וברור, ותעודד את קורבנות העבירה "לשבור את קשר השתיקה" (ראו: ע"פ 2048/18 פלוני נ' מדינת ישראל, פס' 14 וההפניות שם (14.11.2018)). לא בכדי, אפוא, קבע המחוקק עונש חמור של עד 9 שנות מאסר בגין עבירה זו (כאשר יוער כבר עכשיו, כי העונשים שהוטלו על המשיבים רחוקים מעונש זה - מרחק ניכר).

11. ואכן, בענייננו, החומרה הרבה שבמעשי המשיבים, באה לידי ביטוי באופי האיומים; בגובה הסכום שנדרש מהמתלונן, ובסכום הכסף הרב שנמסר על-ידו; וכן בתקופה הממושכת שבה היה נתון המתלונן לאיומי המשיבים, לרבות המפגש בביתו, הנסיעה לבית הוריו וחזרה ממנו, ושיחות הטלפון שהמשיכו להתנהל עמו במהלך השבועיים שלאחר מכן. יודגש, כי בנסיבות המקרה דנן, העובדה כי מעשי המשיבים בוצעו ללא אלימות פיזית כלפי המתלונן - אין בה כדי להוות שיקול לקולא - שכן, כפי שטוענת המדינה, לו היו מבוצעים המעשים הנ"ל תוך שימוש בכוח, היה מקום להרשיעם בעבירה חמורה יותר. יתר על כן, ברי כי אין לזקוף "לזכות" המשיבים, בשום פנים, את העובדה כי המתלונן פנה לעזרת המשטרה - ההפך הוא הנכון. כאמור, בעבירות מסוג זה מצווים אנו לנקוט בענישה בלתי מתפשרת, בין היתר, בכדי לעודד את נפגעי העבירה, לפעול באומץ לב - כפי שנהג המתלונן בעניינו - ולבקש את סיוע רשויות אכיפת החוק.

12. נוסף על כך, בענייננו, עומד לחובת המשיבים עבר פלילי מכביד ביותר, הכולל הרשעות חוזרות ונשנות שבצדן אף עונשי מאסר, אשר נראה כי לא הרתיעו את המשיבים - אשר שבים לסורם פעם אחר פעם. גם מטעם זה יש להשית על המשיבים מאסר ממושך, על-מנת להרתיעם כדבעי ולהניא אותם מלבצע עבירות נוספות. לא למותר לציין, כי המשיבים טרם שילמו את הפיצויים לנפגע העבירה שחויבו בהם, דבר אשר אף הוא אינו עומד לטובתם (ראו: ע"פ 3936/22 מדינת ישראל נ' בושמיץ, פס' 20 (10.11.2022); ע"פ 4018/20 לוגסי נ' מדינת ישראל, פס' 23 (30.12.2021); ע"פ 489/18 פלוני נ' מדינת ישראל, פס' 12 (9.12.2018)).

13. אם כן, לנוכח חומרת העבירות בענייננו, כמפורט לעיל, ובהינתן מדיניות הענישה הנוהגת בנסיבות דומות (ראו: ע"פ 3791/18 לוי נ' מדינת ישראל (2.10.2018); עניין סזונוב), אני סבורה כי העונשים שהושתו על המשיבים אינם משקפים את חומרת מעשיהם, ועל כן - קמה הצדקה להתערבות בענייננו. לפיכך, ואך בהתחשב בכך שערכאת הערעור אינה נוהגת למצות את הדין, אציע לחבריי לקבל את ערעור המדינה ולהעמיד את עונש המאסר שיוטל על המשיב 1 על 30 חודשי מאסר בפועל, חלף 24 חודשי המאסר שנגזרו עליו בבית המשפט המחוזי; ואת עונש המאסר שיוטל על המשיב 2 על 22 חודשי מאסר בפועל, חלף 16 חודשי המאסר שנגזרו עליו כאמור. בהקשר זה, אציין כי יש לדחות את טענת המשיב 1, ביחס להבדלי הענישה בינו לבין המשיב 2, לאור עיקרון אחדות הענישה. זאת, שכן, כפי שקבע בית המשפט המחוזי, וכעולה מכתב האישום המתוקן, מעשיהם של השניים נבדלו זה מזה בהיקפם, והבחנה זו מצדיקה את השוני בענישה ביניהם.

אשר לערעור המדינה על גובה הקנס, אכן ישנה חשיבות לענישה כלכלית משמעותית בעבירות שמבוצעות ממניע כלכלי, כבענייננו (ראו והשוו: ע"פ 126/22 מדינת ישראל נ' פלוני, פס' 19 (27.4.2022)). ואולם, בהתחשב, כאמור, בכך שערכאת הערעור אינה ממצה את הדין, ובשים לב למכלול נסיבות העניין - אציע לחבריי לדחות את הערעור בנוגע לרכיב זה.

14. סוף דבר: דין ערעור המדינה להתקבל, בהתאם לאמור לעיל, ומאליו, נדחה ערעור המשיב 1.

שׁוֹפֵט

השופט א' שטיין:

אני מסכים.

שׁוֹפֵט

השופט ג' כנפי-שטייניץ:

אני מסכימה.

שׁוֹפֵט

הוחלט כאמור בפסק דינה של השופטת י' וילנר.

ניתן היום, כ"ה בשבט התשפ"ד (4.2.2024).

שופטת

שופט

שופטת
